

סיכום פרק יח'

שמירת המשכן, מתנות כהונה ומתנות הלויים

המופקדים על שמירת המשכן (א'-ז'):

פעמיים הוזהרו אהרן ובניו לשמור שזר לא יתקרב לקודש:

1. בפסוק א' - הכהנים צריכים לשמור שהלויים לא יתקרבו אל הכלים המקודשים (ה"זר" הם הלויים).
2. בפסוק ד' - הכהנים, בסיוע הלויים, צריכים לשמור שזר לא יתקרב אל הכלים המקודשים (ה"זר" הם ישראל).

מתנות כהונה (ח'-כ'):

הכהנים היו זכאים לעשרים וארבע מתנות כהונה. בפרק זה נזכרות חלק ממתנות אלו:

1. מתנות מקרבנות:

א. קודשי קדשים (ט'-י'), כגון קרבן חטאת וקרבן אשם.

זכאים לאכול: כהנים זכרים טהורים. מקום האכילה: "בקודש הקודשים" - בעזרה.

ב. קדשים קלים (י"א, י"ז, י"ח), כגון חזה ושוק מקרבנות קדשים קלים (שלמים, תודה, ובכור בהמה טהורה).

זכאים לאכול: כל משפחת הכהן - כהנים, נשיהם, בניהם ועבדיהם. מקום האכילה: בירושלים.

2. שלוש מתנות מהצומח:

א. "כל חלב יצהר, וכל חלב תירוש ודגן, ראשיתם..." (י"ב) - תרומה גדולה (ראשיתם) של שמן (יצהר), יין (תירוש) ודגן. תרומה גדולה אינה נקראת בשם זה משום גודלה, אלא משום היותה ניתנת ראשונה לכהן. (התורה לא קבעה כמה צריך להביא, אך היה מותר להביא מעט מאוד. חכמים קבעו שיעור: נדיב יתן 1/40 מהתבואה, בינוני יתן 1/50 ואדם שיש לו עין רעה יתן 1/60.)

ב. "ביכורי כל אשר בארצם..." (י"ג) - הכהן מקבל את הביכורים.

ג. הכהן מקבל מהלוי תרומת מעשר (כ"ו-כ"ח).

הסבר על התרומות ומעשרות השונים ראה טבלה מצורפת.

- "כל חרם בישראל לך יהיה" (י"ד) - כשאדם אומר על חפץ מסוים או על בעל חיים מסוים וכדו' שהוא "חרם" הוא צריך לתת אותו לכהן.
- "כל פטר רחם לכל בשר... באדם ובבהמה... אך פדה תפדה..." (ט"ו-ט"ז) - כסף פדיון הבכורות של אדם בכור וכן כסף הפדיון של בכור בהמה טמאה, צריך לתת לכהן.
- שונה מכך בכור חמור, שגם היא בהמה טמאה, שאם לא פודים אותו בשה יש לערוף את ראשו.
- "אך בכור שור... לא תפדה... את דמם תזרוק על המזבח... ובשרם יהיה לך..." (י"ז-י"ח) - בכור בהמה טהורה לא פודים, אלא מקריבים אותו על המזבח ואת הבשר מקבל הכהן.

מתנות הלויים -

"מעשר ראשון" (כ"א-כ"ד):

- לאחר שנתן ישראל לכהן תרומה גדולה הוא צריך לתת ללוי עשירית מהתבואה. מעשר זה נקרא "מעשר ראשון".
- הלויים מקבלים מעשר כי: א. זהו שכר לעבודתם במשכן. ב. הם לא קיבלו נחלה.

"תרומת מעשר" (כ"ה-ל"ב):

- לאחר שהלוי קיבל מישראל "מעשר ראשון" הוא מפריש תרומה (עשירית) מהמעשר שקבל ונותן אותה לכהן. תרומה זו נקראת "תרומת מעשר".
- יוצא שהכהן מקבל 1/10 של 1/10 כלומר 1/100 מכל התבואה של ישראל.
- תרומת המעשר נקראת גם "מעשר מן המעשר".
- מבחינה הלכתית יש לה דין של "כדגן מן הגורן" של "תרומה גדולה", כלומר אסור לזר (שאינו כהן) ולטמא לאכול ממנו, ואם אוכל חייב לשלם את מחיר מה שאכל בתוספת חומש, ובמידה חייב מוות.

סיכום ספר במדבר – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

- כ"ח-ל': אם הלוי הקדים את הכוהן בכרי (בערימה), דהיינו אם הלוי לקח את המעשר הראשון שמגיע לו לפני שהכהן לקח את התרומה גדולה, חייב הלוי להפריש מהמעשר שקיבל 1/50 לתרומה גדולה לכהן, ואחר כך יפריש גם תרומת מעשר ממה שנשאר לו לכהן.
- * התרומות שהכהן מקבל ("תרומה גדולה" ו"תרומת מעשר") הן קודש.
- * לאחר שהופרשו התרומות מהתבואה, נחשבת התבואה שנשארה "חולין גמורים" ומותר לאכלה בכל מקום.

תרומות ומעשרות

תרומה גדולה	מעשר ראשון	תרומת מעשר	מעשר שני ומעשר עני	הפרשת חלה (פרק ט"ו)
ניתנת לכהן ע"י אדם מישראל	ניתנת ללוי ע"י אדם מישראל	ניתנת לכהן ע"י הלוי	אדם מישראל מעלה אותו לירושלים ואוכל אותו לפני ה' או- נותן אותו לעניים	ניתנת לכהן ע"י אדם מישראל
אין שיעור מהתורה.	עשירית מהיבול שנותר לאחר שהופרשה תרומה גדולה	הלוי נותן עשירית מהמעשר הראשון שקבל לכהן	עשירית מהיבול שנותר.	צריך להפריש מעיסה שיש בה לפחות עומר, אך אין שיעור מהתורה לכמות שיש להפריש
חכמים קבעו שיעור: 1/40 – נדיב, 1/50 בינוני, 1/60 עין רעה.				חכמים קבעו שיעור: 1/24 לבעל הבית, 1/48 לנחתום.

שאלות ותשובות פרק יח'

מס' שאלה פרק	שאלה	תשובה
1 יח תפקיד הכהנים והלויים בשמירה על המשכן (א' – ז')	א. מהי האזהרה החוזרת על עצמה בתיאור תפקידי הכהנים והלויים בפסוקים א' – ז' היעזר ברש"י. ב. מדוע נזכר נושא זה כאן לאחר שכבר הוזכר במדבר ג', ה – י?	א. האזהרה החוזרת היא שאסור לזר להתקרב אל הקדש והזר הקרב יומת. דבר זה כולל גם את הלויים שמופקדים על שירות הכהנים במקדש בשירה, גזברות, שמירת השערים וכו' אך אסור להם להתקרב אל הקדש. האחריות להזהיר את הזר (ישראל) מלהתקרב אל הקדש מוטלת על הכהנים והלויים והם ישאו בעונש מוות אם לא מנעו מזר להתקרב. ב. נושא זה מוזכר כאן שנית בגלל החשש של ישראל לאחר חטא קרח ועדתו ומותם, כי הם עלולים להתקרב בטעות אל הקדש ולמות אף הם. ולכן חזר והזכיר כי הזר הקרב יומת וכי הכהנים והלויים אחראים על כך והם ישאו בעונש מוות אם יטעו בכך.
2 יח ע"פ שאלת בגרות	עייין בפסוקים ח' – כ' הדנים במתנות כהונה. א. מהן המילים מהן נלמד כי חובה על הכהנים לשמור את מתנות הכהונה בטהרה ולאכלם בטהרה? היעזר גם	א. "משמרת תרומותי", שאתה צריך לשמור בטהרה (רש"י). "בקדש הקדשים תאכלנו... קדש יהיה לך" (י') "כל טהור בביתך יאכל אותו" (יא') (ובדומה בפסוק י"ג).

סיכום ספר במדבר – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

<p>ב. מתנות מהצומח: שמן (זית), יין (ענבים), דגן: "כל חלב יצהר וכל חלב תירוש ודגן ראשיתם אשר יתנו לה' לך נתתם. בכורי כל אשר בארצם אשר יביאו לה' לך יהיה" ... (י"ב – י"ג).</p> <p>מתנות מהחי: בכור שור או כבש או עז: "אך בכור שור או בכור כשב או בכור עז לא תפדה קדש הם את דמם תזרק על המזבח ואת חלבם תקטיר... ובשרם יהיה לך" ... (י"ז – י"ח).</p> <p>ג. "אני חלקך ונחלתך בתוך בני ישראל" (כ') – הם לא מקבלים נחלה משלהם. הם מקבלים את חלקם מאת ה'. (גם לגבי הלויים נאמר שאינם מקבלים נחלה בארץ ישראל והם זכאים למתנות לויים – כ"ג – כ"ד).</p> <p>"חלף עבודתם אשר הם עובדים את עבודת אהל מועד" (כ"א) – הם זכאים למתנות מישראל כי הם נציגי ישראל בעבודת המקדש.</p>	<p>ברש"י לפסוק ח'. ב. ציין שתי מתנות מהצומח ושתי מתנות מהחי הניתנות לכהן ורשום את הכתובים שמהם נלמדו מתנות אלו. ג. מדוע היו הכהנים והלויים זכאים למתנות? ציין שני נימוקים הניתנים בפרק י"ח.</p>	<p>מתנות כהונה (ח' – כ')</p>
<p>הנושא של פטר רחם נזכר כאן כי הפסוקים מדברים במתנות כהונה וגם בכורות בהמה טהורה מוקרבים ובשרם ניתן לכהנים (בעוד בכור אדם ובכור בהמה טמאה נפדים בכסף).</p> <p>ב. הנושא של בכורות אדם ובהמה נזכר גם בשמות י"ג, א – ב, יא – טו לאחר שהתקדשו בכורות ישראל בהינצלם ממכת בכורות ובמדבר ג', מ – מה בהקשר לכך שלאחר חטא העגל נתקדשו הלויים שלא חטאו במקום הבכורות.</p>	<p>א. מדוע נזכר כאן (פס' ט"ו – י"ח) הנושא של פטר רחם? ב. היכן ראינו דינים של נושא זה קודם לכן בספרים שמות ובמדבר ובאיזה הקשר?</p>	<p>3 יח פטר רחם (ט"ו – י"ח)</p>
<p>א. מעשר זה נותנים ישראל ללויים. ב. הם צריכים לתת עשירית ממנו לכהנים. מעשר זה נחשב "כדגן מן הגורן" (כתרומה גדולה) ואסור לזרים וטמאים לאכול ממנו. מי שאכל ממנו חייב לשלם את מחירו בתוספת חומש. ג. לאחר שהופרשו התרומות מהתבואה נחשבת התבואה שנשארה "חולין גמורים" ומותר לאכלה בכל מקום.</p>	<p>א. פסוקים כ"א – כ"ד עוסקים ב"מעשר ראשון". מי נותן למי מעשר זה? ב. עיין בפסוקים כ"ה – ל"ב. מה על הלויים לעשות עם המעשר שהם מקבלים מישראל? ג. המעשר שנותן הלוי לכהן מתוך המעשר הראשון שקבל נקרא "תרומת מעשר" או "מעשר מן המעשר". מה דינו של מעשר זה ומה דינה של התבואה שנשארה לאחר הפרשת המעשר? היעזר ברש"י לפסוקים כ"ז ול'.</p>	<p>4 יח מעשר ראשון (כ"א – כ"ד) ותרומת מעשר (כ"ה – ל"ב)</p>